

ORDULARI DURDURAN KADIN

İskender Fahrettin Sertelli

ⓧ Ⓞ Ⓜ / otukennesriyat

YAYIN NU: 1695
EDEBİ ESERLER: 876

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU 49269

ISBN: 978-625-408-114-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Düzeltili: Mehmet Yılmaz

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: CB Matbaacılık

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

İstanbul - 2025

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İskender Fahrettin Sertelli: 1892 senesinde İstanbul'da doğmuş, 1943 senesinde yakalandığı tifüs hastalığından kurtulamayarak vefat etmiştir. Kabristanı Feriköy Aile Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

Sertelli polisiye yazarı olarak Harf Devrimi öncesi onparalık öyküler çerçevesinde değerlendirilen üç seriye imza atmıştır. Bunlardan ilki 1927 yılında, *Bir Türk Polisinin Amerika'da Sergüzeştləri* başlığıyla yayımlanan ve on beş kitaptan oluşan dizidir. 1928 yılında ise on iki kitaptan meydana gelen *İstanbul'un Arsène Lupini Eleğemez Kadri* yayımlanır. Behlül-i Dâna imzasıyla kaleme aldığı bir diğer eser *Şeytan Hadiye'nin Londra'daki Sergüzeştləri* isimli onparalık polisiye serisidir. Bunların dışında Erol Üyepazarcı, İskender Fahrettin'in *Türkiye'nin Sherlock Holmes'ü Yıldırım Said'in Sergüzeştləri* isimli on iki kitaplık bir polisiye serisinin daha Maarif ve Şark Kitaphanelerinin Mart 1928 tarihli kataloğunda yayımlanacağına dair bir bilgi ile yer aldığını ancak sahaflarda ve kütüphanelerde yapmış olduğu araştırmalarda bu seriden herhangi bir kitaba rastlamadığını ve yine bu kitapların Seyfettin Özege kataloğunda da bulunmadığını belirtmektedir.

İskender Fahrettin'in Harf Devrimi sonrası kaleme aldığı yüze yakın basılı kitabı, gazete ve dergilerde seksen civarında tefrika eseri bulunmaktadır. Ayrıca *Çocuk Duygusu* ve *Tarihten Sesler* gibi iki derginin de yayımcılığını yapmıştır. Çok çeşitli türlerde birçok esere imza atmış olmasına rağmen, İskender Fahrettin Sertelli adına edebiyat tarihlerinde ve edebiyatçı ansiklopedilerinde pek rastlanmamaktadır. Bununla birlikte; kurucusu ve yazarı olduğu *Tarihten Sesler* dergisinde, ölümünden sonra Prof. Dr. Yavuz Abadan tarafından kaleme alınan anma yazısından, onun kişiliği ve yazar kimliği ile ilgili pek çok şey öğrenilmektedir. Çok çalışkan ve üretken bir yazar olan Sertelli, kalemi ile geçinen gerçek anlamda bir fikir işçisi ve yazı kahramanıdır. Ölünceye kadar gazetecilik mesleğine büyük bir sadakatle bağlı kalmış, döneminin neredeyse bütün gazetelerinde (*Vakit*, *Akşam*, *İkdam* gibi) yazılar yazmış, eserlerini tefrika etmiştir. Sistemli bir şekilde çalışan, çok okuyan ve çok yazan İskender Fahrettin'in hayatta tek amacı, yazıları ile geniş halk kitlelerine yararlı olmak, halk tarafından sevmek ve tutulmak olmuştur.

Tarihî roman çerçevesinde Osmanlı tarihi ile ilgili *Deliler Saltanatı*, *Abdülhamid ve Afrodit*, *Telli Haseki* adlı romanları dışında, *İstanbul'u Nasıl Aldık?*, *Türk Akıncıları*, *Lale Devri* ve *Esir Pazarları* ismiyle popüler tarih kitapları da bulunmaktadır. Dönemin Türk tarih tezi ile ilgili kaleme aldığı *Güneşin Oğlu*, *Cengiz'in Oğlu*, *Sümer Kızı* ise diğer eserlerinden bazılarıdır. Amerikan, Hint, Japon, İspanyol ve Çin edebiyatlarından örnekler sunduğu yardımcı kitapları ile Türkçe sözlüğü, *Cenup Kutbunun Keşfi*, *Hansen'in Devri Âlem Seyahati* gibi macera kitapları ve *Fizyonomi* başlıklı bir de ilmisiya eseri bulunmaktadır.

Behlül-i Dâna müstearının yanı sıra İshak Ferdi, Celal Cengiz takma isimlerini de kullandığı bilinmektedir.

TAKDİM

Orduları Durduran Kadın, İskender Fahrettin Sertelli'nin 4 Ocak 1941 ile 11 Temmuz 1941 tarihleri arasında *Akşam* gazetesinde neşredilen romanıdır. 182 tefrika hâlinde yayımlanan roman, bugün itibarıyla günümüz okurları için kitaplaştırılmış durumdadır.

Roman, hem İskender Fahrettin'in dünya görüşüne, hem de dönemin genç Türkiye Cumhuriyeti'nin 'millî tarih' politikasına uygun olarak hazırlanmış bir roman görüntüsü vermektedir. İskender Fahrettin Sümer Kızı romanında da benzer bir hassasiyet göstermiş romanını genç Türkiye Cumhuriyeti'nin tarih tezine uygun olarak şekillendirmişti. Fahrettin bu durumu

“Türk tarihi yapılırken Cumhuriyet Türkiyesi banisinin meydana çıkardığı tarihî hakikatleri halkımızın bilmesi lazımdı. İşte Sümer Kızı, bu hakikatleri Çankaya'dan halka indirdi,” cümleleriyle açıklayarak açık yüreklilikle üstlendiği misyonu işaret etmişti. Sertelli'nin Orduları Durduran Kadın romanında da benzer bir misyonu üstlendiği görülmektedir.

Edebî tür olarak tarihî roman sınıfında olan Orduları Durduran Kadın romanının geçtiği dönem, Sultan I. Mehmed devridir. Bilindiği üzere I. Mehmed, bazı tarihçilerce Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu sayılır. Çünkü Fetret Devri olarak bilinen ve Ankara Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti'nde yaklaşık 11 yıl boyunca, Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında taht kavgaları devam etmiş ardından, saltanatı tek başına eline alan Sultan I. Mehmed, Osmanlı Devleti'ni adeta kaldığı yerden de devam ettirmişti.

Romanın tarihî dekoru Sultan I. Mehmed dönemine aittir. Nitekim İskender Fahrettin bu romanın arka planında dönemin pek çok tarihî şahsiyetini de kullanmaktadır. Keza pek çok tarihî vakasını da...

Çelebi Mehmed'den, donanma reisi Çalı Bey'e; Şeyh Bedred-

din'den, Eflak Bey'i Mircea'ya kadar pek çok tarihî karakter romanda kendisine yer bulmaktadır. Aynı şekilde Osmanlı-Karamanlı ilişkileri, Çelebi Mehmed'in Samsun Seferi, Balkanlar üzerine gitmesi ve Tuna Nehri kenarında bugünkü Giurgiu, Türklerin tabiriyle Yergöğü şehrinde bir hisar yaptırması, Eflaklarla olan çatışmaları... Ardından Bizans'ı muhasara etme düşüncesi ve Karaman seferi başta olmak üzere pek çok tarihî hadiseye atıfta bulunmaktadır.

Nitekim romanının ana unsurlarından birisi de, Osmanlılarda oluşturulmaya çalışılan ilk donanmanın hikâyesidir. Öyle ki, tarihî hakikatte Venediklilerle ilk deniz savaşının yapıldığı bu dönemde, romanda Gelibolu tersanesinde Çalı Bey komutasında oluşturulmaya çalışılan Türk donanması kendine epeyce yer edinmektedir.

Roman, dönemin ve tabii İskender Fahrettin'in tarzına uygun olarak, zaman zaman didaktik bir havaya bürünmektedir. Dipnotlarda ya da roman içerisine yedirilmiş malumatlarda tarihî bilgiler verilmektedir.

Romana adını veren roman kahramanı ise Saide adındaki bir Arap/Türk kızıdır. Akdeniz sahillerinde doğup büyüyen Saide, korsanlık yapan ve ömrünü denizlerde geçiren bir cengâver tiplemesidir. Roman içindeki çizgisi ve tasvirine baktığımızda, ona adeta 'yenilmez bir kahraman' statüsü verilmiştir. İskender Fahrettin'in kadim Yunan, Mısır ve İran efsanelerinden ilham aldığı kesindir. Eserin baş kişisi olan Saide, bir kadın olmasına rağmen romandaki eylemleri, davranışları hatta fizikî görüntüsü ile bir kadından çok, bir erkeği andırmaktadır.

Roman, bir bakıma Saide'nin romanıdır. Saide'nin Akdeniz'deki maceraları ve bunun yanı sıra kara ordusu ile birlikte padişahın Samsun'a yaptığı sefere katıldığı zaman, orada gösterdiği kahramanlıklar göze çarpmaktadır. Yine adeta Dede Korkut hikâyelerinden süzülüp gelmiş, cenge giden, erkeklerle güreş tutan, harp eden, kelle uçuran ve her türlü kahramanlığı yaparken adeta acı bir kuvveti olan, bir prototiptir.

Özetle, *Orduları Durduran Kadın*, 1940'lı yılların Türkiye'si'ni, -dolayısıyla Türkçesini de- ve hatta Türk edebiyatının ilk tarihî roman örneklerinden birini göstermesi bakımından önemli ipuçlarını bizlere sunmaktadır. İskender Fahrettin'in her zamanki üslubuyla, bu eserini de gazete okurlarına, dolayısıyla halk tabakasına yazdığı

gerçeğini de göre önünde bulundurmak gerekiyor. Saide'nin macerasını merak ediyor ve Çelebi Mehmed dönemindeki pek çok tarihî hadiseyi hatırlamak istiyorsanız bu roman sizler için hayli ideal duruyor.

Ötüken Neşriyat

BAŞLANGIÇ

Romanımızın mevzusu Yıldırım Bayezid'in oğullarından Çelebi Sultan Mehmed devrine ait. Bu devre takaddüm eden¹ birkaç yıl içinde çok heyecanlı vakalar geçmiştir. Bu vakalara -romanımıza başlamadan- kısaca göz gezdirelim. Ankara Muharebesi'nden sonra Osmanlı ordu ve ümerası² tarumar³ olmuş ve muharebede hazır bulunan beş şehzadeden Emir Süleyman, İsa, Musa, Mustafa ve Mehmed Çelebilerden her biri, bir tarafa savuşmuştu. Veliht olan büyük Şehzade Han Süleyman, sadrazam ve Yeniçeri ağası ve birçok beyler ve kumandanlar olduğu hâlde, vaziyeti kurtarmaya, hiç olmazsa Rumeli'yi karışıklıktan korumak maksadı ile derhal Bursa'ya gelmişti.

Şehzade Süleyman Bursa'daki hazineyi hümayundan bir kısmı ile hazineyi ve en küçük kardeşi Kasım Çelebi'yi ve hemşiresi⁴ Fatma Sultan'ı alarak Rumeli'ye geçmişti. Hatta o sırada Timürleng'in pişdarları⁵ Bursa'nın bir kapısından girerken, Şehzade Süleyman ve maiyeti⁶ de şehrin diğer kapısından çıkıyorlardı. Emir Süleyman yoluna süratle devam ettiği içindir ki, Tatar askerleri, zaten yorgun olduklarından bunlara yetişememişti.

Emir Süleyman, bir hayli kalabalık olan maiyeti ile birlikte Gemlik'te evvelce hazırlanmış olan gemilere binerek Konstantiniye'ye geçmişti. Bizans Kayser'i, Şehzade Süleyman ve maiyetini hüsnü kabul ederek, kendisinden Anadolu sahilinden bir miktar yer istemiş ve teklifini kabul ettiği takdirde Süleyman'a yardım vadedmişti. Süleyman derhal Kayser'le bir mukavele⁷ ve muahede⁸ yaparak, Anadolu kıyısından Kartal ve Pendik taraflarını terk ediyor ve bu

¹ Tekaddüm etmek: Öne geçme, geçmiş bulunma.

² Ümera: Emirler, komutanlar.

³ Tarumar: Perişan, karışık, dağınık.

⁴ Hemşire: Kız kardeş.

⁵ Piştar: Öncü.

⁶ Maiyet: Bir yöneticinin yanında bulunan görevliler.

⁷ Mukavele: Sözleşme.

⁸ Muahede: Anlaşma.

misaka⁹ bir nişane¹⁰ olmak üzere henüz pek küçük olan Kasım Çelebi ve Fatma Sultan'ı Bizans kralına rehin olarak bırakıyor. Buna mukabil Süleyman'ın teklifi şu idi: "Timur'un Anadolu'dan Rumeli'ye geçmesine mâni olmak," Kayser bunu vadediyor... Şehzade Süleyman da maiyetiyle birlikte Edirne'ye giderek devlet umurunu idare etmeye başlıyor.

Yıldırım Sultan Bayezid her ne kadar Timur nezdinde esir ise de, henüz hayatta bulunduğu Şehzade Süleyman, vekil olarak saltanatı idare ediyordu.

Bayezid'in ikinci ve beşinci oğlu olan İsa ve Mehmed Çelebilerden İsa Çelebi maiyeti ile beraber, evvelce vali bulunduğu Karesi'ye, Mehmed Çelebi de vilayeti olan Amasya'ya çekilip gidiyorlar.

Şehzadelerden Mustafa Çelebi'nin ise ne olduğu, nereye gittiği anlaşılamıyordu. Zayıf bir tahmine göre Ankara Muharebesi'nde şehit edildiği söyleniyordu. Yıldırım Bayezid'in vefatına kadar geçen dokuz aylık sürede devlet hemen hemen başsız kalmış gibiydi. Tarih bu dokuz aylık müddete "Fasılai¹¹ saltanat" diyor.

Ancak Şehzade Süleyman'ın pederinin vefatından sonra vuku bulan cülusu¹² üzerine, Mehmed ve İsa Çelebiler bu cülus ve saltanatı tanımadıkları ve ona boyun eğmedikleri için, her ikisi de Bursa'ya gelerek, İsa Çelebi Bursa'da ayrıca istiklalini ilan etmişti. Şehzade Süleyman, babasının ölümüne kadar, sultan ve padişah unvanlarını kullanmadı. Yıldırım'ın esarete vefatı (1402) üzerine, veliahtlığından istifade ederek resmen Osmanlı tahtına cülus etti. Mehmed Çelebi Bursa'dan Amasya'ya dönmüş ve orada yeniden teşkil ettiği askerine nizam ve intizam vermişti. İsa Çelebi ise Bursa'da tam manasıyla istiklalini ilan ederek, Mehmed Çelebi'nin kendisine tabi olmasını istiyordu. Mehmed Çelebi bu sırada İsa Çelebi ile memaliki¹³ aralarında taksim suretiyle uzlaşmak istiyor. Mehmed Çelebi'nin bu teklifini İsa Çelebi şiddetle hatta hakaretle reddediyor ve yaşça büyük olduğundan bahisle saltanat haklarının sadece kendisine ait olduğunu iddia ederek, kardeşinin bu müracaatını bir

⁹ Misak: Anlaşma, yemin.

¹⁰ Nişane: Belirti, iz, işaret.

¹¹ Fasıla: ara, kesinti.

¹² Cülus: Tahta çıkmak.

¹³ Memalik: Ülke, memleket.

küstahlık telakki ediyor. Güya kendisi de Emir Süleyman'dan küçük değilmiş gibi...

Vekainin¹⁴ seyrine göre İsa Çelebi'nin nasıl mantıksız bir adam olduğunu bu cevabı tamamı ile izah eder. Çünkü saltanat hakkı irsen ve usulen büyük biradere ait ise, kendisi niçin, Edirne'de resmen tahta cülus eden Süleyman'a tabi olmuyordu? Kendisi gibi küçük bir biraderin saltanat iddiası meşru ise, bu hakkı neden kendisinden daha küçüğüne çok görüyordu? Mehmed Çelebi Amasya'da kuvvetlenince, çok budalaca hareket eden İsa Çelebi'yi ortadan kaldırmak istemişti. Ordusu ile Bursa üzerine yürüdü. Ve karşısına çıkan orduyu mağlup etti. İsa Çelebi mukavemet edemeyerek, Edirne'ye, büyük biraderi Birinci Sultan Süleyman'ın yanına iltica etti. Bursa ve mülhakatı¹⁵ da Mehmed Çelebi'nin eline geçmişti. (1403)

O zamana kadar Timur'un yanında esir olan Musa Çelebi de, Tatar orduları dönerken, Timur tarafından tahliye edilerek Mehmed Çelebi'ye iltihak etmişti. Musa Çelebi, babasının cenazesini de Bursa'ya beraberinde götürmek üzere Timur'dan müsaade almaya muvaffak olmuş ve birlikte getirmişti.

Bayezid'in dört şehzadesinden ikisi -Musa ve Mehmed Çelebi- Anadolu'da bulunuyordu. Diğer ikisi de Edirne'de idiler. İsa Çelebi, Birinci Süleyman'ı mütemediyen tahrik ediyordu. Nihayet Süleyman da Çelebi Mehmed'in bu hareketini hoş görmedi; İsa Çelebi'yi büyük bir kuvvetle Anadolu'ya gönderdi. "Kardeşlerim bana tâbi olmamakta ısrar ederlerse, başlarını vur," dedi.

Fakat Mehmed Çelebi çok kuvvetliydi. Talih, İsa Çelebi'ye yardım etmedi, tekrar onun karşısında mağlup oldu. Oradan perişan bir hâlde Aydın taraflarına kaçarak Saruhan, Menteşe Beylerine müracaat etti, yeniden ordusunu düzdü, Bursa'ya hücum etti. Fakat gene mağlup ve perişan oldu. Edirne'ye dönmeye de yüzü yoktu. Karaman cihetlerine¹⁶ çekilerek, ıztırap ve yoksulluk içinde öldü.

Bu sonuncu muharebe Çelebi Mehmed'in işine yaramıştı. Kardeşini mağlup ettikten sonra, ona yardım eden beylerin üzerine giderek memleketlerini ellerinden aldı ve daha ziyade kuvvetlendi. (1404)

¹⁴ Vekai: Olaylar, vakalar.

¹⁵ Mülhekat: Bir merkeze bağlı olan yerler.

¹⁶ Cihet: Yön, taraf.

İKİ SENE SONRA...

Kardeşinin bu muvaffakiyetlerini çekemeyen Birinci Sultan Süleyman fena hâlde hiddetlendi. Büyük ve mükemmel bir orduyla Anadolu'ya geçti. Bursa ve mülhakatını ve Ankara'yı Çelebi Mehmed'in elinden kurtardı (1406). Fakat bu sırada, Mehmed Çelebi, kardeşi Musa Çelebi'yi ayrı bir kuvvetle Rumeli'ye göndermeye muvaffak olmuştu. Padişah bunu duyunca, Mehmed Çelebi'yi daha fazla kovalayamadı ve Edirne'ye avdet etti.¹⁷

Musa Çelebi'nin Ulahlardan, Sırlardan ve kendi avanesinden¹⁸ ibaret olan ordusu Tuna'dan Edirne civarına kadar olan yerleri istila etmişse de, biraz sonra Sırların padişah tarafına geçmesi ve ümerasından bazılarının kendisine ihanet etmesi yüzünden ordusu dağılmıştı. Musa Çelebi bu arada Ulah Beyi'nin yanında oturmuş ve Süleyman'ın ümera ve vüzerası¹⁹ ile gizliden gizliye muhabere etmeye başlamıştı. Çünkü Sultan Süleyman zevk ve sefahate²⁰ ve bilhassa babası gibi şiddetle işrete²¹ müptela²² olduğundan, günden güne hakkındaki muhabbet ve emniyet bağları zayıflıyordu.

Vezirler de padişahın memnun görünmüyordu. Bunun için veliaht olan Musa Çelebi'yi pek de kırmak istemiyorlar, uzaktan uzağa ona da hoş görünmeye çalışıyorlardı.²³

Nihayet Sultan Süleyman'ın bu hâlimden istifade eden Musa Çelebi, kuvvetli bir ordu hazırlayarak (1410) yılının sonlarında Edirne üzerine yürüyor. Ve hiçbir mukavemet görmeden şehrin kapısına kadar geliyor. Hadiseden haberdar olan vezirler derhal saraya koşu-

¹⁷ Avdet etmek: Geri dönmek, varmak.

¹⁸ Avane: Yardımcılar.

¹⁹ Vüzera: Vezirler.

²⁰ Sefahat: Zevk ve safa düşkünlüğü.

²¹ İşret: İçki.

²² Müptela: Tutkun, bağımlı.

²³ Vezirler, Musa Çelebi'nin mektuplarına gizlice cevap veriyorlar ve padişahın ahvalini günü gününe veliahta bildiriyorlardı. Sultan Süleyman ise, Çelebi Mehmed'in Anadolu'da, Musa Çelebi'nin Rumeli'de mağlup olmasından dolayı mağrur olmuş ve kendini büsbütün içkiye vererek, hamam eğlencelerine dalmıştı. (*Tarihi Osmani* encümeni mecmuaları - Ali Seydi) (İFS).

yorlar, padişahı sarayda bulamayınca hamamları arıyorlar... Ve bir hamamda eğlence âleminde sarhoş olarak buluyorlar.

Vezirler, Süleyman'ın akli başında olmadığı için, meseleyi bir türlü anlatamıyorlar. Tehlikenin dehşetini gören padişahın sadık dostlarından birkaç kişi²⁴ kendisini zorla hamamdan giydirip çıkarıyorlar ve saraya götürüyorlar. Hâlbuki o sırada Musa Çelebi kuvvetli ordusu ile şehre girerek sarayı muhasara²⁵ etmişti. Yolda padişahın akli başına geliyor, ayılıyor ve tehlikeyi görünce, gece karanlığında, adamlarından birkaçı ile beraber şehirden kaçmaya muvaffak oluyor. Süleyman'ın, niyeti Konstantiniye'ye firar etmek ve kraldan imdat alıp saltanatı tekrar ele geçirmek idi, Süleyman'ın Kayser'le tedafüi²⁶ ve taarruzi²⁷ muahedesi vardı. Fakat yolda köylüler tarafından adamları ile birlikte katlediliyor²⁸ ve Musa Çelebi Edirne'de Osmanlı tahtına oturuyor.

Şimdi, biraz da Musa Çelebi'yi tanıyalım: Kılıcının kuvveti ile Birinci Süleyman'ın yerine geçen Musa Çelebi zekâ ve iktidarcı Mehmed Çelebi derecesinde değildi. Fakat vatanını çok severdi. Cesusurdu. Ahlâken metin ve mazbuttu. Şecaat²⁹ ve cesaretine en büyük delil: Ankara Muharebesi'nde bütün şehzadeler harp sahnesinden firar ettiği hâlde kendisi babasının yanından ayrılmamış, harbin sonuna kadar mevkiini terk etmemiş olmasıdır. Ahlâk ve vakarına da, İsa ve Mehmed Çelebilerin istiklal davasında birbirleriyle uğraşıp boğuşmalarını hoş görmeyerek: "Kardeş olduğunuzu unutuyor musunuz?" tarzında bir haber göndermesi bir misal olarak zikredilebilir.

Gerçi kendisinin de son zamanlarda Sırp ve Ulahlardan kuvvet toplayarak Rumeli'ye geçmesi ve biraderi Süleyman'ın üzerine yü-

²⁴ Timürtaş paşazadelerden Karaca, Hüseyin ve Kara Mukbil Beyler. (İFS).

²⁵ Muhasara: Kuşatma, sarma.

²⁶ Tedafü: Müdafaa, savunma.

²⁷ Taarruz: Saldırı, hücum.

²⁸ Birinci Süleyman'ın sefahat ve eğlenceye lüzumundan fazla düşkünlük gösterdiğini ve son günlerde devlet işleriyle meşgul olmadığını köylüler de öğrenmişti. Süleyman, Bizans'a kaçarken, köylüler yoldan çevirdiler: "Bre gafil! Kardeşinden kaçıp küffar iline mi sığınacaksın? Hamamlarda yaptığın rezaleti duymadık mı sanıyorsun?" diyerek, Döğenler kariyesi ahalisi tarafından parçalanmak suretiyle öldürüldü. -*Osmanlı Tarihi* A.S.C.1- (İFS).

²⁹ Şecaat: Kahramanlık, yiğitlik.

rümesi, bu iddiaya aykırı gibi görünürse de, kardeşinin sefahate fazlaca düşkünlüğü onu pek tabii olarak Edirne kapılarına kadar getirmişti. O sırada Konstantiniye’den bir Rum müverrihi³⁰ bile: “Musa Çelebi’nin Edirne’ye gelmesi zaruri idi. Zira kardeşi Süleyman şeref ve hukuk saltanatı ayaklar altına almaya başlamıştı!” gibi sözlerle bu müdahaleyi pek tabii görüyordu. Eğer Süleyman’ın bu lakaydisi³¹ ve gündün güne artan sefahati karşısında Musa Çelebi bu hareketi yapmasaydı, Bizans müverrihlerinin müttefikan dedikleri gibi, Osmanlı saltanatı beşinci padişahla beraber inkıraz³² bulacak ve hiç değilse Rumeli’deki hâkimiyeti mahvolacaktı.

İsa ve Mehmed Çelebilerin hareketi ile onun Edirne’ye gelişi arasında pek çok fark vardı. Onlar şahsi menfaatlerini temin etmek için çalışıyorlardı. Süleyman’ın ise, ilk zamanlarda içki ve sefahat düşkünlüğü şayi olmamıştı³³; kimse bir şey bilmiyordu. Hâlbuki Musa Çelebi’nin kıyımı³⁴ böyle olmadı, o: “Vatan tehlikeye düşüyor. Vatanı kurtarmalıym,” diyerek Edirne’ye koştu.

Bir noktaya daha işaret etmek lazım gelir ki, Musa Çelebi’nin Sırlardan ve Ulahlardan asker toplamak sureti ile yardım görmesi; o milletleri Osmanlı saltanatı üzerine saldırmak manasına tefsir olunmamalıdır. Çünkü Musa Çelebi bunları yabancı birer yardım alayı hâlinde değil, daima kendi kumandası altında olarak istediği gibi kullanmıştı. Her hareket ve harp sahasında onlara bizzat kumanda etmiş ve her zaman Türk hakimiyeti altında bulduklarını hatırlatmıştı. Bu nedenle, sarhoş kardeşinden kalan Osmanlı tahtına -bütün milletçe- Musa Çelebi layık görülmüştü.

Sultan Musa, Osmanlı tahtına oturunca (1410) ilk işi biraderi Sultan Süleyman’ı şehit eden Döğenler köyü Türkmenlerini tedip etmek³⁵ olmuştu. Musa, bundan sonra, Ankara Muharebesi’nde padişahı yalnız bırakarak kahpece firar eden beylerden birçoğunun elinden sancaklarını, zeametlerini aldı ve hepsinin burnunu kırdı, haddini bildirdi.

³⁰ Müverrih: Tarihçi.

³¹ Lakaydı: Kayıtsız, ilgisiz.

³² İnkıraz: Batma, çökme, dağılma.

³³ Şayi olmak: Duyulmak, yayılmak.

³⁴ Kıyam: Ayağa kalkış.

³⁵ Tedip etmek: Uslandırmak, terbiye etmek.

Bundan sonra, vaadinde durmayan ve el altından Türkleri vurmak isteyen Sırp kralının üzerine hücum ederek hepsini kendine itaate mecbur etti. Ve biraderi Süleyman'ın Rumeli'ye geçerken Kayser'e terk eylediği yerleri de geri almaya muvaffak oldu.

Hasılı, Sultan Musa, bir buçuk yıl içinde, Rumeli'yi babası Yıldırım'ın zamanındaki hâl ve hududa getirdi. Musa'nın nüfuzu, yalnız Anadolu'ya geçemiyordu. Zira Çelebi Mehmed Anadolu'da tekrar kuvvetlenmeye başlamıştı.

İSTANBUL'UN ÜÇÜNCÜ MUHASARASI GÜNLERİNDE...

Musa Çelebi çabuk hiddetlenirdi. Rum Kayseri'nin, Anadolu'da Mehmed Çelebi ile gizliden gizliye muhabere ettiğini haber alınca -biriken vergiler bahanesi ile- bir ordu hazırlayarak Bizans üzerine yürüyor ve Konstantiniye'yi karadan muhasara ediyor.³⁶

Kayser, Manuel, bu vaziyet karşısında Mehmed Çelebi'ye "Aman, imdada yetiş... Kardeşin bizi muhasara çemberi altına aldı. Tehlike büyüktür!" diye haber gönderiyor. Çelebi Mehmed, Kayser'e yardım etmek üzere Konstantiniye'ye kadar -ordusu ile beraber- geliyor ve krala misafir oluyor.

Kale dışında iki defa yapılan muharebede Sultan Musa'nın askerleri galip geliyor. Mehmed Çelebi sıkılıyor. Askerinin bir kısmını Bizans'ta bırakarak: "Ben gidip yeni kuvvet getireyim," diyor ve Anadolu'ya dönüyor.

Fakat Mehmed Çelebi, bu fırsatı kaçırmak istemiyor. Ertesi sene tekrar Anadolu'dan büyük bir kuvvet toplayarak Bizans tariki³⁷ ile Rumeli'ye geçiyor. Bu sırada Musa Çelebi'nin vezirleri ve maiyetindeki beyler Musa'ya muğberdir.³⁸ Musa onları şiddet ile ve daha başka sebeplerle darıltmıştır. Bunlar, Çelebi Mehmed'in geldiğini duyunca hemen o tarafa geçiyorlar. Hatta Musa'nın bütün askeri ve umerası da müttefikan Mehmed Çelebi'ye dehalet ediyor.³⁹ Padişah yalnız başına kalıyor... Böyle olmakla beraber, yanındaki bir miktar devşirme muhafızla cenk ediyor; bir kolu harpte omuzundan kesiliyor... Ölmüyor... Yarasını sardırıp firar ediyor... İki gün iki gece mütemadiyen kaçıyor ve nihayet bir akşam karanlığında atı ile beraber bir çamurluğa düşerek, inleye inleye bataklık içinde can veriyor. (1413)

Ve Çelebi Mehmed ordusuyla Çamurlu dereden Edirne üzerine yürüyor. O sırada Edirne'de Musa'nın hiçbir kuvveti yoktu... Bir kı-

³⁶ Bu muhasara İstanbul'un Türkler tarafından üçüncü muhasarasıdır. (İFS).

³⁷ Tarik: Yol.

³⁸ Muğber: Gücenik, küskün.

³⁹ Dehalet etmek: Sığınmak, korunmak.

sım vezir ve beyler, Çelebi Mehmed'i bekliyordu. Çelebi Mehmed ordusuyla şehre girerken, kendisi gerek halk, gerek vezir ve beyler tarafından fevkalade merasimle karşılanıyor.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇELEBİ MEHMED, TAHTA OTURDUKTAN SONRA

ÇELEBİ Mehmed, Osmanlı tahtına oturur oturmaz, ilk iş olarak, biraderi Musa Çelebi'nin seraskeri olan Mihalzade'yi -hapsedilmek üzere- Tokat'a sürmüştü.

“Dün, kardeşime hıyanette tereddüt göstermeyen böyle bir adam, yarın da beni arkamdan vurmaya kalkışır,” demişti. Bundan sonra, gene biraderinin kazaskeri olan Şeyh Bedreddin Simavi'yi de tekaüde¹ sevk ederek, ölünceye kadar İznik'te oturmak üzere Edirne'den uzaklaştırmıştı.

Çelebi Mehmed, Musa Çelebi'nin cesedini Çamurlu dereden tirtti... Cenaze namazını Edirne'de kıldırıdıktan sonra, babasının yanına defnetmek için derhal Bursa'ya gönderdi.

Musa Çelebi'nin ölümü pek hazin olmuştu; Çamurlu dereden gelen bir askeri padişahın huzuruna çıkarmışlardı. Asker, Çelebi Sultan Mehmed'e, çamurlukta gördüklerini şöyle anlattı:

“Padişahın kolundaki yarayı sarmıştık. Ortalık iyice kararmıştı. Uzaktan bir köy görünüyordu. Padişah geceyi bu köyde geçirmek istedi ve bize, ‘Haydi yürüyün! Burada kalırsak, Mehmed Çelebi'nin askerleri bize baskın yapar, izimizi bulur, mahvoluruz,’ dedi. Biz, düştüğümüz yerden kımıldayacak hâlde değildik. Padişah yalnız başına atına bindi, yanımızdan ayrıldı. Ertesi sabah üç arkadaş güneş doğmadan kalktık, atlarımıza bindik. Padişahın gittiği köyün yolunu tuttuk. Yolda giderken bir bataklığa rastladık. Çamurların üzerinde bir kavuk gördük; şüpheye düştük. Atlarımızdan indik, çamuru geçmek kabil değildi. Ağaçları kesip sal yaptık, üzerinden atlaya atlaya kavuğun bulunduğu yere kadar gittik. Bu, Çelebi Musa'nın kavuğuydu, kendisi gece karanlığında yolunu şaşırıp bataklığa bat-

¹ Tekait: Emeklilik.

mıştı. Yere eğildiğimiz zaman, bütün gövdesini çamura gömülmüş bulduk. Yalnız bir el çamurun üstünde kalmıştı. Atı da, kendi de bataklıkta boğulmuştu. İlk önce kavuğunu aldık, sonra kendisini çamurdan çıkarıp at üstünde şehre getirdik.”

Etraftaki hükümetlerden, Çelebi Mehmed’in cülusunu tebrik için gelen elçileri birer birer kabul eden yeni padişah, ecdadından hiçbirinin o güne kadar yapmadığı bir tarzda elçilere iltifat ediyordu. Elçiler yeni hükümdarı pek sevimli ve samimi bulmuşlardı. Çelebi Mehmed’in bu iltifatının bir sebebi vardı. Kısa bir zaman için yabancı devletlerle iyi geçinmek mecburiyetinde idi. Arazi genişletmek, harifte harp etmek sırası ve zamanı değildi. Zira memleketin içinde hemen tedavisine koşulacak birçok içtimai² hastalıklar vardı. Çelebi Mehmed bu hastalıkları tedavi etmeden, başka bir işe bakmak niyetinde değildi. Bunun içindir ki, ecnebilerle hoş geçinmeye ve zaman kazanmaya mecburdu. Çelebi Mehmed bu düşünce ile devletlerle eski muahedeleri yeniledi.

Çelebi Mehmed’in vezirlerinden biri, yeni padişahı denemek için şöyle bir sual sordu:

“İznik’te bir isyan çıkarsa ne yaparsınız, şevketlim?”³

“İznik’te kim başkaldırabilir?”

“Şeyh Bedredin Simavi’yi oraya sürmüştünüz de. Ondan şüpheleniyorum.”

Çelebi Sultan Mehmed, bu kurnaz vezirin, “Ne yaparsınız?” sualine, bir tek kelime ile “Asarım,” cevabını vermişti.

Bu arada, cülusunun ayı içinde, babasının yanına defnedilmek üzere Bursa’ya gönderilen Musa Çelebi’nin cenazesi o günlerde Bursa’ya yeni varmış ve fakat vaktiyle Mehmed Çelebi ile Musa Çelebi arasındaki gerginliklerin devamından istifade eden Karamanzade Mehmed Bey de o sırada askeriyle Bursa’ya gelip şehri muhasara etmişti.

Çelebi Sultan Mehmed bunu haber alınca, cülusunun ayını dolurmadan bir ordu ile Anadolu’ya geçmek üzere Edirne’den hareket etti.

² İçtimai: Sosyal, toplumsal.

³ Şevket: Genellikle padişahlar için kullanılan görkem, güç, büyüklük, ululuk, heybet.

YILDIRIM BAYEZİD'İN KEMİKLERİ KÖPEKLERİN AĞZINDA...

KARAMANOĞULLARI ile Osmanoğulları arasındaki husumet çok eskiydi. Mehmed Bey Bursa'yı muhasara ederek, şehre girdiği zaman, ilk işi Yıldırım Bayezid'in türbesine gitmek oldu. Mehmed Bey'in yanındaki kumandanlarından biri:

"Hasmınızın mezarını niçin soruyorsunuz? Ziyaret mi edeceksiniz?" deyince, Mehmed Bey: "Biraz sonra o mezarı niçin aradığımı öğrenirsin!" cevabı ile mukabele etmişti. Mehmed Bey, Yıldırım'ın türbesine varır varmaz, yanındaki adamlarına kazma kürek verdi. Mezarı açtırıp, Bayezid'in kısmen çürümüş olan cesedini parçalatarak, civardaki köpekleri topladı ve her birinin ağızına bu cesetten birer parça attı.

Mehmed Bey, bu çirkin hareketiyle güya ecdadının intikamını almış oluyordu. Bundan sonra, diğer selatin ve şehzadelerin türbelerini de birer birer dağıtacaktı. Bursa'da Osmanlı hanedanına merbutiyet gösteren eşraftan birkaçı:

"Behey zalim! Sen Allah'tan korkmaz mısın? Ölmüş insanın cesedinden intikam alınır mı?" demek cüretini gösterdiği için, Karamanzade, cellatlarına: "Vurun şu heriflerin başını!" diye bağırды ve zavallıları cadde ortasında idam ettirdi.

Fakat zulümle, hakaretle bir idare ne kadar yaşayabilirdi? Talih, Karamanzade'ye bir türlü gülmüyordu. Birkaç gün sonra, Musa Çelebi'nin cenazesi alayla şehre girerken, Mehmed Bey, "Çelebi Sultan Mehmed geliyor!" diyerek, askerleriyle beraber Bursa'dan memleketine kaçıyordu.⁴

⁴ Karamanzade Mehmed Bey, Bursa'yı muhasara eylediği sırada, bir gün uzaktan şehre doğru tehlil ve tekbir getirerek büyük bir alayın geldiğini görünce telaşa düşerek: "Bunlar kimdir?" diye sormuştu. Kendisine: "Sultan Musa'nın cenazesini, babasının türbesine gömmek üzere buraya getiriyorlar. Arkadan da büyük bir ordu ile Çelebi Mehmed geliyor!" denilince, diğer mezarları açmaya vakit ve fırsat bulmadan, hemen Bursa muhasarasını terk edip kaçıyordu. Mehmed Bey'in nedimlerinden Hüseyin Bey kendisine latife kılıklı: "A Beyim, sen Kara Osman

Çelebi Mehmed yolda, Karamanzade'nin Bursa'dan kaçtığını duyunca, "Onunla sonra hesaplaşırım, şimdilik daha acele işleri görelim," dedi. Ordusunun istikametini değiştirdi. Yolda, Mehmed Bey'in babasının türbesine yaptığı hakareti duymuş ve ağlamıştı.

Bursa muhafızı gerçi, Karamanzade'nin firarından sonra, Yıldırım'ın kemiklerini toplatıp tekrar türbesine koymuş ve yıkılan yerleri hemen tamir ettirmişse de, Çelebi Sultan Mehmed, Karamanoğlu'ndan bunun acısını çıkarmaya ant içmişti.

Çelebi Mehmed, yolda giderken, vezir ve kumandanlarına:

"Ne yapıp yapmalı, Mehmed'in payitahtı olan Konya'yı zaptetmeliyiz," diyordu. Yeni padişah ordusuyla Aydın ve Manisa cihetlerindeki isyanı bastırmak üzere o tarafa doğru ilerliyordu.

evlatlarının ölülerinden bu kadar korkuyorsun, ya dirilerini görsen ne yaparsın?" deyince, Karamanzade hiddetinden biçareyi yol üstünde hemen idam ettirmiştir. Bu vaka bütün müverrihlerce müttefikan kabul tespit edilmiş olduğundan hürufat-ı tarihiye kabilinden değildir. (*Osmanlı Tarihi* - Ali Seydi) (İFS).

CÜNEYD BEY VAKASI VE İZMİR'İN İSTİRDADI⁵

AYDIN'da bulunan İzmirli Cüneyd Bey Musa Çelebi ile kardeşinin vuruşmalarından istifade ederek İzmir, Alaşehir ve Manisa taraflarında isyan etmiş, bu şehirleri eline geçirmişti.

O civarda bulunan ve Cüneyd Bey'den tazyik⁶ gören beylerden biri Çelebi Sultan Mehmed'e el altundan bir haber göndererek: "Aman, bizi ancak sen kurtarırısın! Cüneydin elinden çektiğimizi hem Allah görüyor, hem de kullar," diyerek Sultan Mehmed'e yalvarmış ve kendisinden yardım istemişti. Çelebi Sultan Mehmed bu haberi Bursa yolunda almıştı.

Cüneyd Bey, Çelebi Mehmed'in şehzadeliği zamanından beri tanıdığı inatçı bir adamdı. Aydın, İzmir havalisine "yalnız ben hakim olayım" der dururdu. Ona vaktiyle Musa Çelebi bile "Devlet varsa, başını egeceksin! Yoksa başın tehlikededir," diye haber göndermiş ve tedibine hazırlanmışken, Çelebi Mehmed'in ordusu ile harbe tutuştuğu için, o tarafa kadar akamamıştı.

Çelebi Sultan Mehmed Anadolu'ya geçer geçmez, ilk önce Aydın cihetinden yürüdü. Zaten, en kuvvetli hasmı olan Cüneyd ve Mehmed Beyleri tedibe karar vermişti. Ordusu çok kuvvetliydi, kumandanları kendine sadık ve cesur kimselerdi.

İzmirli oralarda halkı da bezdirmiş, paralarını ve mallarını yağma ederek kendi adamlarına dağıtmıştı.

Karamanzade'nin korkudan Bursa'yı terk ederek Konya'ya kaçtığını duyan İzmirli Cüneyd Bey: "Benim kimseden korkum yok. Biz, Mehmed gibi çoklarını dağıttık," diyor ve adamlarını padişah üzerine yürümeye teşvik ve teşçi⁷ ediyordu.

Çelebi Sultan Mehmed ilk hamlede Manisa'yı ele geçirerek, "Cüneyd nerede? Ben onunla görüşmeye geldim," dedi. Cüneyd Bey,

⁵ İstirdat: Geri alma, kurtarma.

⁶ Tazyik: Baskı, zorlama.

⁷ Teşçi: Yüreklendirme, cesaret verme.

Çelebi Mehmed'in çok kuvvetli olduğunu görünce, Manisa dağlarına iltica etmişti. Alaşehir zaten yolda ve gürültüsüzce zaptedilmişti. Buralarda vaktiyle, bir isyan münasebetiyle, Yıldırım Bayezid da bir hayli kan dökmüştü. Çelebi Mehmed bu şehirleri üçüncü defa asilerin elinden alıyordu.

İzmiroğlu meydana yoktu. Çelebi Mehmed ordusunun bir kolunu İzmir'e çevirdi. Yolda giden askerler, "Cüneyd'in adamları İzmir'den kaçıyor," haberini alınca, kollarını sallayarak İzmir'e girdiler ve bu güzel şehri de asilerden kolayca istirdat ettiler.

Çelebi Mehmed burada bulduğu iki yüz kadar asiye sahilde bir yere topladı.

"Devletin ekmeğini yersiniz. Ecdadımın kanı bahasına elde edilen topraklarımızda çoluk çocuğunuzla yaşarsınız da neden rahat durmazsınız?" diye sordu. Bu adamların hepsi de şu cevabı vermişti:

"Devletlim! Biz de evlerimizde çoluk çocuğumuzla beraber yaşamak, ömrümüzü huzur içinde geçirmek isteriz. Fakat Cüneyd Bey bizi rahat bırakmıyor. "Silaha sarılmayacak olursak, yurdun her köşesini düşman saracak," diyor. "Biz de kime kul olacağımızı şaşırdık."

Çelebi Mehmed'in bu adamlara verdiği cevap çok hoş ve çok manalıydı. Mehmed, teslim olan asilere:

"Herkes, evvela kendinin kuludur. Başkasına kulluk edenler, ancak esirler ve yahut para ile satın alınmış kölelerdir. Siz ne esirsiniz, ne de köle," deyince, Cüneyd'in adamları Çelebi Mehmed'in ayaklarına atıldılar:

"Bizi affet, şevketlim! Bundan sonra kimsenin sözüne kapılıp da başkaldıracak olursak, cellada boynumuzu vurdurun."

Padişah hepsini affetti. Ve her birine ganaimden⁸ birçok hediyeler dağıtarak, bunları şehir muhafızları arasında kullandı.

Cüneyd'in adamları cidden mertlik göstermişler ve bundan sonra devlet kapısından ayrılmamaya yemin ederek, sadakatle çalışmışlardı.

Fakat Çelebi Mehmed, amansız hasmı olan Cüneyd Bey'i bir türlü ele geçiremediği için hiddetinden ne yapacağını bilmiyordu. Cüneyd için muhtelif rivayetler vardı:

"O, Manisa dağlarında bir çoban kulübesinde kendini kimseye

⁸ Ganaim: Savaşta ele geçen mallar, ganimet.

tanıtmadan yaşıyor,” diyenler olduğu gibi, Çelebi’nin askerleri tarafından yaralanıp öldüğünü iddia edenler de vardı. Herhalde Cüneyd sağ kalmış olsa bile, adamları tam manası ile dağıtılmıştı. İzmiroğlu bundan sonra kolay kolay başkaldıramazdı.

Çelebi Mehmed, Cüneyd Bey isyanını bastırdıktan sonra, Konya’ya gitmeye hazırlanırken, Edirne’den can sıkıcı bir haber geliyor: “Padişah Anadolu seferinden çabuk dönmezse, taht elinden gidecek!”

Bu arada Rumeli’de bazı gaileler⁹ de baş gösterdiği için, Çelebi Mehmed ordusuyla Edirne’ye dönmeye mecbur oluyor.

⁹ Gail: Sıkıntı, keder, dert.

ERTESİ YIL, ÇELEBİ MEHMED KARAMAN İLİNDE...

ÇELEBİ Mehmed Edirne'deki işlerini bitirdikten sekiz ay sonra, tekrar ordusunu hazırlayıp Anadolu'ya geçti. Karamanzade, Çelebi Mehmed'in Konya'ya geleceğini ummuyor ve Padişah, ordu-suyla gelecek dedikleri zaman, "O, benim ülkeme adım atamaz," diyordu.

Çelebi Sultan Mehmed'in Anadolu'ya geçtiğini duyan Karaman-zade Mehmed Bey, Çelebi Mehmed'in ordusu Konya'ya yaklaşınca-ya kadar, habere inanmamıştı. Bir gün, Karamanzade'ye:

"Çelebi Mehmed, çok kuvvetli bir ordu ile Karaman iline gir-di. Akşama sabaha Konya'yı muhasara edecek," dediler. Gerçekten, Çelebi Mehmed de ordusu ile Konya'ya yaklaşmıştı Mehmed Bey, tehlikeyi görünce, yanına bir miktar muhafız alarak bir gece karanlı-ğında, kendi payitahtı olan Konya'yı terk ederek, kimseye izini belli etmeden dağlara kaçtı.

Şehir içinde herkes, Mehmed Bey'in kendi sarayında oturdu-ğunu sanıyordu. Oysaki Mehmed Bey dağlarda gizli bir yerde çadır ku-rup saklanmıştı. Mehmed Bey, "Çelebi Sultan Mehmed beni arayıp bulamayınca çekilir gider. Zira buraya beni yakalamak için gelmiş-tir," diyordu. Mehmed Bey dağlarda bile Çelebi Mehmed'e meydan okuyordu.

Çelebi Mehmed bir sabah erkenden Konya önünde görüldü. Şehri muhasara etti ve Konyalılara:

"Teslim olmazsanız, şehri yakarım," diye haber gönderdi.

Konyalılar şehri teslim etmek istemediler, işi müzakereye döküp vakit kazanmak ve vaziyeti Mehmed Bey'e bildirmek için onu aradı-lar. Bu arada Çelebi Mehmed, işin farkına vararak hücumla geçti ve şehri zapt etti.

Padişah Konya sarayına girince, yerliler, Karamanzade'nin kaç-tığını haber almışlar: "Biz onu sarayda sanıyorduk. Meğer o çok korkak bir adammış, hasmını görünce kaçmış..." diye söylenmeye ve aleyhinde atıp tutmaya başlamışlardı. Çelebi Mehmed Konya'nın

ileri gelenlerinden birçoğunu sıkıştırdı ise de, hiç kimse Mehmed Bey'in nerede olduğunu bilmediği için müspet¹⁰ bir şey söyleyemiyordu.

Çelebi Mehmed'in veziri bir çare düşündü. Saray muhafızlarından birkaçını kandırıp padişahın maiyetine aldı. Bu adamlar, Mehmed Bey'i dağa götürdükleri için, nerede saklandığını biliyorlardı. Padişahın veziri çok kurnazca davranmış ve bu muhafızları iyice kandırarak, ceplerini para ile doldurduktan sonra meramına ermişti. Padişahın vezirine sadakat gösteren muhafızlar, çil çil paracıkları görünce, "Mehmed Bey'in sığındığı yeri göstermeye hazırız," dediler. Tedbir alındı... Bir baskın yapılarak, Mehmed Bey ve avanesi esir alınacaktı.

¹⁰ Müspet: Olumlu.

KARAMANZADE ESİR DÜŞÜNCE...

ÇELEBİ Sultan Mehmed çok heyecanlıydı. O akşam, muhafızların gösterdiği dağ yolu padişahın askerleri ile sarılmıştı.

Sultan Mehmed, vezirine, “Bu küstah herifi diri olarak yakalamaya çalışınız!” demişti. Vezir dağ yolunun başında siper almıştı. Nihayet muhafızlar uzaktan görünen çadırı gösterdiler. Asker bas-kın yaparak, Mehmed Bey’i, çocuklarını, karısını, iki cariyesiyle yirmiye yakın sadık avanesini kolayca esir aldılar.

Mehmed Bey, o dakikaya kadar, “Beni burada şeytanlar bile bulamaz!” diyor ve çocuklarına ümit ve itimat telkin ediyordu. Çelebi Mehmed’in askerleri dağı sarınca Mehmed’in cesareti kırılmış ve hiçbir müdafaaya lüzum görmeden teslim olmuştu. Gece yarısına doğru dağdan indiler ve henüz uyumamış olan Çelebi Mehmed’e, Karamanzade’nin bütün aile ve tevabiiyle¹¹ yakalandığını müjdelediler. Çelebi Mehmed bu haberi alınca o kadar sevindi ki, derhal yerinden kalkarak vezirini karşıladı. “Bu muvaffakiyet, senin tedbirinde elde edildi. Tebrike layıksın!” dedi.

Vakit çok geç idi. Padişah esirlerin hapsedilmelerini emretti. Ve o geceyi huzur ve sükûn içinde geçirdi. Mehmed Bey ve avanesini bir yere kapayarak, sabaha kadar etrafı muhafızlarla çevrili olarak muhafaza edildi. Ertesi sabah, Çelebi Mehmed, en büyük ve insafsız bir düşmanı olan Karamanzade’ye ne ceza vereceğini düşünüyordu. Konyalılar hemen umumiyetle bu hükmü vermişlerdi:

“Padişah, Karamanzade’yi astıracak!”

Bu sırada, Karamanzade, padişaha, zindandan şöyle bir haber göndermişti.

“Şevketlim! Ayağınıza yüz sürmek istiyorum. Bir dakika huzuru şahanenize gelmeme müsaade ediniz. Ondan sonra cezama razıyım.”

Vezirin muhalefetine rağmen, padişah, Karamanzade’ye müsaade etti... Muhafızlar kendisini huzura çıkardılar. Karamanzade, Çelebi Sultan Mehmed’i görünce, yere eğilerek:

¹¹ Tevabi: Tabi olanlar, bağlılar.

“Beni affet, şevketlim. Nasılsa şeytana uydum. Bir hata işledim. Bundan sonra size sadık bir kul gibi memleketimde sessizce oturacağım,” dedi. Yemin ederek ağlamaya başladı.

Bu sırada Karamanzade'nin çocukları da huzura gelerek ağlayıp merhamet dilenmeye başlayınca, Çelebi Mehmed: “Bre nankör!” dedi. “Benim sana iyiliklerim az mıdır? Neden bu asiliği yaparsın? Babamın mezarına karşı yaptığın hareket affedilir mi? Ben, senin babanın henüz eti çürümemiş cesedini parçalayıp köpeklerin ağzına attırıyordum, beni affeder miydin?”

Çelebi Sultan Mehmed bu sözler söylerken, Konya'nın ileri gelenlerinden birçoğu da divanda hazır bulunuyordu. Bunlar, Karamanzade'nin Bursa'da bu çirkin hareketi irtikap¹² ettiğini bilmiyordu. Duyunca herkes ürperti. Fakat Karamanzade tekrar padişahın ayaklarına kapanarak: “Ölünceye kadar size sadık kalacağıma Allah şahit olsun. Çocuklarıma merhamet ediniz... Beni onlara bağışlayınız!” diye yalvardı.

Mehmed Bey yalvarırken, arkadan gelen iki küçük çocuğu da padişahın eteklerine sarılınca, Çelebi Mehmed'in merhamet damarı kabarmıştı.

“Seni affediyorum... Allah bilmem ki, affeder mi?” diyerek kendisini ve ailesini serbest bıraktı.

Çelebi Mehmed'in maksadı onu ayağına düşürmektir. Kendi tevabii yanında bunu gördükten sonra, “Konya'yı da sana iade ediyorum,” dedi. Ordusunu hazırlattı.

Mehmed Bey, hayatını bağışlamış olan padişahın huzurundan çıkar çıkmaz ihtiyar annesinin Konya civarındaki çiftliğine gitmişti. Çelebi Sultan Mehmed Konya'dan dönünceye kadar Karamanzade annesinin yanında kaldı.

¹² İrtikap: Kötü bir iş yapmak.

BİR GÜVERCİN KANI

KARAMANZADE, Çelebi Sultan Mehmed tarafından affedilince, Kannesinin çiftliğine gider gitmez: “Padişaha sadık kalmaya yemin ettim... Kellemi kurtardım, anacığım,” diyerek, koynundan bir küçük güvercin çıkardı¹³ ve bu güvercini kesip kanını akıttı:

“İşte, bu kanla beraber, bütün yeminlerim sakıt¹⁴ oldu, anacığım!” Osmanoğulları’na karşı beslediğim husumet, eskisi gibi, bakidir. Bu husumet kanıma işlemiştir. Onu, canım çıkmadan unutamam,” dedi. Karamanoğlu, kabilesinin eski bir inanışına göre, göğsüne koyduğu bir güvercin üzerine yemin edip o güvercinin kanını akıttığı takdirde, yeminin ve verdiği sözün hükmü ve günahı kalmazdı.

Zaten, Mehmed’in anası, oğlunun göğsünden bir güvercin çıkardığını görünce: “Sen padişahı aldatmışsın, Mehmed! Ayağına kadar gelmiş ve sana ülkeni tekrar bağışlamış olan bir adama karşı neden bu derece düşman oluyorsun? O senin eline düşseydi, sen onu affeder miydin?” diye sordu.

Karamanzade, “Hayır. Affetmezdim... Hatta etlerini lokma lokma doğratar, babasının cesedi gibi, onu da köpeklerin ağzına atardım.”

Karamanzade’nin bu hareketine şahit olan kendi sadık kölelerinden biri dayanamadı. Yavaşıca çiftlikten kaçarak, Konya’ya döndü. Hadiseyi padişaha anlatacaktı. Fakat Osmanlı ordusu, başta Çelebi Mehmed olduğu hâlde, şehirden bir gün evvel hareket etmişti. Mehmed’in kölesi Konya’da duramadı: “Ben, böyle ahlaksız ve tıyneti

¹³ Karamanoğlu, huzuru hümayuna çıkarıldıkta ahidsikenliğinden ve yaptığı zulümlerden dolayı itap ve tevbihe duçar olunca, cürmünü itiraf ederek, “Aman şevketlim, kulunuzu af buyurun!” diye yalvarma ve boynuna bir güvercin saklayarak ve kimseye göstermeden elini göğsüne basarak: “Bu can, bu tende iken sadakat ve ubudiyetten ayrılmam!” gibi manasız bir imanla ahdi peymanını tecdid etmiş ve affedilmişti. Fakat yakayı kurtarmaz koynundaki güvercini öldürüp: “Bizim Al-i Osman ile muhasamamız mezara kadar sürecek!” demiştir (1415) / *Osmanlı Tarihi* - Abdurrahman Şeref – (İFS).

¹⁴ Hükmü kalmamış.

bozuk bir adama kölelik yapamam. Duyduklarımı padişaha anlatacağım,” diyerek yola çıktı. Orduya yetişemedi. Yetişmiş olsaydı, belki de Sultan Mehmed’i yolundan çevirmiş olacaktı. Mehmed’in kölesi Edirne’ye kadar gitti ve orada hâdiseyi padişaha anlattı. Fakat Çelebi Sultan Mehmed inanmadı.

Karamanzade güvercin kestikten sonra, “Benim Osmanoğullarına hiçbir sözüm ve taahhüdüm yoktur. Onların eskisi gibi en büyük düşmanıyım,” diyerek, daima halkı ve bilhassa Osmanlıların idaresinde bulunan vilayetleri padişah aleyhinde tahrike devam etti.

Bu hâdiseden sonra Karamanzade ile anasının arası açılmışsa da, ihtiyar hatunun ömrü, oğlu ile mücadeleye başlamadan nihayet bulmuş ve çiftliğinde ölmüştür.

Konya’da Karamanzade’yi sevenler, sevmeyenlerden azdı. Fakat Mehmed’in şiddet ve inatçılığından herkes korkardı. Bu yüzden, Osmanoğulları ile mücadelesine hiç kimse mâni olamadı.

EDİRNE SARAYI'NDA AĞLAYAN BİR KADIN!

KONYA dönüşünden bir yıl sonra... Ortalık biraz sükûnet bulmuş gibiydi. Çelebi Sultan Mehmed bütün bir seneyi Edirne'de ıslahat ve tanzimatla geçirmişti. Senenin sonlarına doğru Eflak hanedanı arasında zuhur eden¹⁵ ihtilaf ve rekabetler üzerine Osmanlı padişahının işe müdahalesi lazım gelmişti.

Macar kralının, Eflak Beyi'ni tazyike kalkışması Türkleri harekete geçirmeye mecbur ediyordu. Eflak Beyi, Edirne'ye gizli bir memur göndererek, padişaktan yardım istemişti. Çelebi Sultan Mehmed hem bu yardımı yapmak, hem de Macar kralına haddini bildirmek üzere ilkbaharda yola çıkacağını vadederek, bu memuru geri göndermişti. Bu esnada Edirne sarayında gizli gizli ağlayan ve talihsizliğine küsen genç bir kadın vardı: Nilüfer... Padişahın gözdesi olan bu kadın, Çelebi Sultan Mehmed'i delice seviyordu. Çelebi Mehmed bir akşam sarayda dolaşırken, harem ağalarından birine rastladı:

"Nilüfer nerede?" diye sordu. Padişah gözdesini neden harem ağasına soruyordu? Arap birdenbire şaşaladı:

"Odasındadır, şevketlim!" diyebilirdi. Fazla bir şey söyleyemedi. Çelebi Mehmed:

"Odasına baktım," dedi, "bulamadım. Genç bir kadın ortalık karrarıktan sonra, odasından, ben çağırmadan, nereye çıkabilir?"

Harem ağası görmediğini söyledi. Padişah hiddetlendi: "Senin haberin olsa gerektir. Onun nereye gittiğini söylemezsen, başını vurdururum," deyince, harem ağası yere kapandı: "Kulunuzu affediniz, şevketlim! Nilüfer, şuradaki ihtiyar kalfalardan birinin odasında ağlıyor."

"Kimdir bu ihtiyar kalfa?"

"Pederiniz Yıldırım'ın sadık cariyelerinden idi. Bacakları kötürüm oldu... Odasından değil, yatağından bile çıkamıyor. Nilüfer onun elinde büyümüştü..."

¹⁵ Zuhur etmek: Ortaya çıkmak, belirmek.

Padişah inanmadı. “Haydi, düş önüme... Bana onun odasını göster!”

Harem ağası dar bir merdivenden indi... Sultan Mehmed, Arap’ı takip ediyordu. Zemin katındaki taş odalardan birinin kapısı önünde durdular. Harem ağası:

“İşte burası, şevketlim!” diyerek kapıyı gösterdi. Kapının yanındaki küçük pencerenin perde arasından içerisi görünüyordu. Çelebi Mehmed kapıya kulak verdi ve Nilüfer’in hıçkırıkları arasında şu sözleri duydu: “Efendimizin sefere çıkmasına gönlüm razı değil, kalfacığım! Macarlar, padişahımızı öldürmek istiyormuş. Mart sonuna doğru ordu ile beraber yola çıkacak diyorlar. Allah bir engel çıkarsa da, efendimiz Edirne’de kalsa. Onu ne kadar sevdiğimi bilemezsin, kalfa.”

Nilüfer bu sözleri söylerken, içten gelen hini döküyor ve hüngür hüngür ağlıyordu. Sultan Mehmed bu acıklı sahne karşısında pek müteessir¹⁶ olmuştu. Bir iki adım geriye çekildi:

“Demek ki, yeryüzünde beni bu kadar candan seven bir kadın varmış!”

Harem ağası, Nilüfer’in sadık adamıydı. “Efendimizi, onun kadar hiç kimse sevmez, şevketlim! Nilüfer hem fedakâr hem cesur bir kadındır. Yaşı gerçi henüz yirmiyi bulmamıştır amma, akli altmışlık insanlarda bile yoktur. İlerisini görür. Zekâsına her zaman güvenebilir...”

Padişah, Arap’ın ağzını eliyle kapadı. “Benim tanıdığım kadını bana methetmeye lüzum yok. Ben daireme dönüyorum. Biraz sonra, sen, bir şeyden haberin yokmuş gibi, buraya gel ve Nilüfer’i odamda beklediğimi kendisine söyle!”

Çelebi Mehmed, yavaşça, geldiği merdivenden dönerek, odasına geldi.

“Garip şey! Harem ağasına ‘tanıdığım kadını bana methetme!’ dedim amma ben, Nilüfer’i hiç de tanıyamamışım. Meğer o ne içli, ne duygulu, ne vefakâr bir kızmış.”

Yıldırım Bayezid’in içkiden ölüşü, oğlunu endişeye düşürmüştü. Çelebi Mehmed, babasının ölümünü düşündükçe kendini içkiye vermekten korkuyordu. Mamafih Konya’dan Edirne’ye döndükten sonra, o da ara sıra içerken, içkiyi sıklaştırmaya başlamıştı.

¹⁶ Müteessir: Üzgün

Padişah o akşam nefis bir içki sofrası hazırlatmış, Nilüfer’i karşısına alarak içkiye ve eğlenceye dalmıştı. Çelebi Mehmed, gözdesiyle ilk defa içki sofrasında beraber oturuyordu. Yıldırım Bayezid içki içerken -sarhoş olacağını anlayınca- yanındaki kadınları sofrasından uzaklaştırır ve “Kadına güvenilmez. İnsanı arkasından vururlar,” derdi. Çelebi Mehmed de babası gibi kadınlardan korkar ve bilhassa içki sofrasında kadın bulundurmaz, bulundursa bile kendisi sarhoş olmadan eğlentiye nihayet verirdi.

Vaktiyle hal’edilen¹⁷ büyük kardeşi gibi hamam eğlencelerine düşkün olmayan Çelebi Mehmed o akşam Nilüfer’e ilk defa can gözüyle baktı:

“Meğer sen ne yosma, ne cana yakın bir kadınmışsın, Nilüfer!” dedi. “Ben sana şimdiye kadar hiç de alıcı göz ile bakmamışım.”

Nilüfer ezilip büzülerek gülmeye başladı. Padişahın bu iltifatının sebebini bir türlü anlayamıyordu.

Sultan Mehmed, gözdesinin uzun kumral saçların omuzlarına dökerek okşuyordu.

Nilüfer gerçekten güzel bir kızdı. Boyu, eli gözleri, hançer gibi kaşları, zeki bakışları, dolgun göğsü, balmumundan yapılmış gibi ince zarif elleri, kiraz gibi kırmızı dudakları ile Edirne sarayında bulunmayan turfanda bir meyveyi andırıyordu.

Sultan Mehmed birkaç kadeh içtikten sonra, kendi kendine hidetlenererek söylenmeye başladı: “Ben sahiden kör gibi, etrafıma bakmamışım hiç. İnsan biraz kafayı cilalayınca, sana bakmaya kıyamıyor, Nilüfer! Sen ayın on dördü gibi güzel, sülün gibi ince, şahin bakışlı bir melekmişsin!”

Bir yığın mısır püskülü gibi avucunun içinde sıkıştırıp okşadığı saçlarını birden çıplak omuzlarına bıraktı: “Şimdi bana hakikati söyle, Nilüfer. Beni çok seviyor musun?”

Nilüfer birden başını padişahın dizlerine atarak, kısık bir sesle ağlamaya başladı:

“Evet, şevketlim! İçimde sönmez bir ateş var. Geceleri sabaha kadar uyuyamıyorum. Sizi her dakika yanımda görmek istiyorum. Sizden uzak kaldığım zaman, cehennem azabı çekiyorum!”

“İyi amma, sevginden bana şimdiye kadar neden bahsetmedin? Öteki kızlar karşıma geldiği zaman: ‘Canım size kurban olsun!’ gibi

¹⁷ Hal’etmek: Tahttan indirmek.

sözlerle sevgilerini anlatmaya çalışırlar. Sen hiçbir şey söylememiştin bana!”

“Sevgi söylenir mi, şevketlim? O ancak hissedilir. Onlar birbirlerini kıskandıkları için, ne söyleyeceklerini, ne yapacaklarını bilmezler. Cariyenize gelince...”

Nilüfer sözünü tamamlayamadı. Çelebi Mehmed kolunu gözdesinin omuzuna doladı:

“Sana gelince iş değişiyor, öyle mi? Yani beni candan seviyorsun, değil mi?”

Ve cevap almayı beklemeden ilave etti:

“Beni kalben sevdiğini bugün anladım, Nilüfer! Sen gerçekten çok temiz yürekli, fedakâr bir kadınsın! Ben bugün kötürüm kalfanın odası önünden geçiyordum. Odada bir inilti duydum, kulak verdim ve senin sesini tanımakta gecikmedim... Niçin ağlıyordun orada?”

Nilüfer başını padişahın omuzuna dayadı:

“Sizin Macar iline gideceğinizi düşündükçe deli oluyorum. Şevketlim! Artık sefere çıkmazsanız, bu işleri kumandanlarınıza bırakmazsanız olmaz mı?”

“Beni bu derece düşündüğüne memnun oldum, Nilüfer! Benim de böyle senin gibi sadık bir kadına ihtiyacım vardı. Karım hastalıktır... Hareme kapanıp, günlerce güneş yüzü görmeden oturur. Bana gelince, açık söyleyeyim. Kadınlara itimadım yoktur. Fakat sen müstesna...”

“Cariyeniz, uğrunuzda her an kanımı dökmeye hazırım, şevketlim! Beni onlarla ölçmeyiniz.”

“Bunu ben de anladım. Benim için bu kadar gözyaşı döken bir kadın, elbette günün birinde kanını da dökebilir.”

Padişah önündeki yemişlerden bir nar aldı, kesti. İki parça yaptı, ortasından bir tutam aldı. Sevgilisinin ağzına götürdü:

“Ben bu yemişi çok severim. İçindeki taneleri hep birbirine benzer. İsterim ki, kadınlar da birbirine benzesin.”

Elini uzatarak gülümsedi:

“Hâlbuki nar taneleri hep birbirine benziyor amma, beş parmak hiç de birbirine benzemiyor. Sen de bu parmaklar gibi, birbirine benzemeyenlerden birisin, değil mi?”

İSFENDİYAR BEY'İN OĞLU...

ÇELEBİ Sultan Mehmed o geceden sonra, gözdesi Nilüfer'le fazla meşgul olmaya başlamıştı. Hemen her akşam onunla beraber yemek yiyor, içiyor, eğleniyordu. Çelebi Mehmed, Nilüfer'in ısrarına rağmen, ona, Macar seferine çıkıp çıkmayacağına dair kati bir şey söylememişti.

Nilüfer, içki arasında sordukça, Çelebi Mehmed: "Hele mart gel-sin bakalım. Bu kışı geçirelim. O zaman düşünürüz," cevabı ile göz-desinin ağzını kapatırdı. Bir gün, İsfendiyar Bey'in oğlu Kasım Bey, padişaktan şöyle bir talepte bulundu:

"Babama emretseniz de kulunuza da bir iki kasaba verse. Varidatı¹⁸ ile geçinip gitsem. Artık büyüdüm. Burada sizin başınızda kırk yıl kalacak değilim ya, şevketlim!"

Çelebi Sultan Mehmed, İsfendiyar Bey'in oğlunu çok severdi. "Hakkın var. Kasım!" dedi. "Sen artık bir vilâyeti idare edecek çağa geldin. Fakat baban sana -nedense- Çankırı'yı bile çok görüyor. Ben kendisine bir iki kere, 'Kasım'ı oraya vali olarak göndermek niyetindeyim' diye haber gönderdiğim hâlde bana menfi cevap verdi. 'Kasım nankör bir evlattır. Beni hiç arayıp sormadı. Ben ona bir köy bile teslim edemem!' dedi. Hele biraz daha bekle bakalım. Ben şu Macar seferinden döndüğüm zaman bu işi halledeceğim."

İşte Kasım Bey bu ümitle bekliyordu. Ve Çelebi Sultan Mehmed ilkbaharda Balkanlar'a gidinceye kadar da bekleyecekti. Kasım Bey bir cihetten de Edirne'yi bırakıp gitmek istemiyor, daha doğrusu bu cesareti kendinde göremiyordu. Gitmek için babasından mı korkuyordu? Hayır.

Kasım'ın içinde sönmez bir ateş vardı. O, Çelebi Mehmed'in gözdesi Nilüfer'i seviyordu. Hem de delicesine... Fakat ne yazık ki, o güne kadar fazla meşgul olmayan padişah şimdi Nilüfer'i sevmeye, onunla fazlaca alakadar olmaya başlamıştı. Kasım, sarayda, haremle selamlık arasında, ağaların dairesinde bir odada yatıp kalkıyordu.

¹⁸ Varidat: Gelir, gelirler.

Çelebi Sultan Mehmed tahta oturduktan sonra, Kasım'ı daha fazla himaye etmiş ve ona sarayda biraz daha hürriyet vermişti.¹⁹

Padişahın, babasına yazdığı son mektuba muvafık bir cevap geldiği söyleniyorsa da, ne padişah bundan bahsetmiş, ne de Kasım Bey padişaha bunu sormuştu. Dedik ya. Kasım'ın Edirne'den ayrılmaya hiç de niyeti yoktu.

Kasım, Çelebi Mehmed'in Macaristan seferine çıkmasını bekliyordu. Çelebi Mehmed Macaristan'a gider gitmez, o da Nilüfer'i kandırıp Edirne'den Kastamonu civarına gidecek ve Tosya'da yerleşecekti. Oraya gittikten sonra nasıl olsa babası ile anlaşacağından ve kendini affettireceğinden emindi.

¹⁹ İsfendiyar Bey'in oğlu Kasım Bey, o zamanların adeti mucibince padişahın nezdinde bulunurdu. Kendisi kemale gelince padişaha yalvardı. Çelebi Mehmed İsfendiyar Bey'e bir name-i mahsus göndererek Çankırı, Tosya ve Kastamonu kazaları hasılatının Kasım Bey'e terkini iltimas etti. İsfendiyar Bey, oğluna çok muğber olduğundan ve fakat başka suretle hareketin dahi kendisi için tehlikeli olacağını bildiğinden, bu mahalleri doğrudan doğruya padişaha terk ve ihda etmek suretiyle işin içinden çıkmıştı. / *Devlet-i Osmaniye Tarihi* - Abdürrahman Şeref / (İFS).

“SENİ CANDAN SEVİYORUM, NİLÜFER!”

O güne kadar Nilüfer’e aşkından bahsetmemiş, sadece ona: “Sen eşsiz bir güzelsin!” demişti. Nilüfer, kendisine güzelliğinden bahsedenlere karşı daima mültefit bulunurdu. Kasım Bey’e karşı zaafı da yok değildi. Kasım bunu çoktan sezmişti. Bir gün, bir perde daha aşarak, “Ben, bu gidişle Edirne’den bir yere gidemeyeceğim,” diyebilmiş, fakat Nilüfer bunun sebebinin bile sormaya lüzum görmeden yürüyüp gitmişti. İşte, Kasım’ın canını sıkan bu hadise onu, aradan günler geçtikçe, düşündürüyor ve tereddüde sevk ediyordu. Acaba, padişahın gözdesi, Kasım’ı hiç mi sevmemişti?

Kasım bunu düşündükçe, kendi kendine hiddetleniyor. “İşte bu imkânsızdır. Öyle ateşli bir kadın, benim gibi yakışıklı bir gence bu derece lakayt kalamaz,” diyordu.

Kasım, kendisinin övündüğü kadar yakışıklı değildi. Çelebi Mehmed ondan çok daha gösterişli bir erkekti. Fakat Kasım’ın bir üstün meziyeti vardı: Çok sevimliydi... Ve şüphesiz, padişaha nispetle çok gençti. Henüz yirmi yaşını yeni dolduruyordu. Kasım, padişahın gözdesini öyle delice seviyordu ki, bir gün:

“Ne olursa olsun,” dedi. “Derdimi ona açacağım. Eğer reddederse...”

Birden başını iki elinin arasına aldı:

“Ey... Reddederse ne olacak? Ona ne yapabilirim?”

Bunun cevabını veremiyor, korku ve heyecan içinde titriyor, sarsılıyor, eziliyordu. Kasım, son kararını vermişti: Onu görecekti... Ona yalvaracak, ondan aşk ve merhamet dilenecekti. Ötesini bilmiyor ve düşünemiyordu. Titreyerek odasından çıkmıştı. Kuşçubaşı Hüsrev Bey, Edirne sarayında Kasım’ı kendi evladı gibi sever ve korurdu. Kasım’ın da ona hürmeti vardı. Hüsrev Bey, sarayda, padişahın itimat ettiği en nüfuzlu şahsiyetlerden biri idi. O kimseye sormadan, serbestçe, harem dairesine bile istediği gibi girip çıkardı. Padişah sarayda ancak onunla senli benli konuşurdu.

Hüsrev Bey çok şen, şakacı bir adamdı. Muhtelif harplerde üç oğ-

lunu ve karısını kaybettikten sonra, Edirne'ye gelmiş ve postu saraya sermişti. Çelebi Mehmed'i küçüklüğünden beri tanıdığı için, ona adeta baba şefkatiyle muamele eder, Çelebi Mehmed de onu çok sayar ve severdi. Hüsrev Bey altmışına yakın bir adamdı: fakat neşelendiği zaman yirmi beş, otuz yaşlarında bir delikanlı gibi konuşur, şarkı söyler, eğlenmesini bilir; avdan, gezmeden zevk alırdı. Kasım odasından çıkar çıkmaz, kuşçubaşı Hüsrev Bey'in yanında soluğu almıştı. Hüsrev Bey, Kasım'ın yüzüne bakınca, sanki bir anda bütün dertlerini okumuş gibi güldü:

“Ne o... Nen var bugün? Adeta birini sever gibi kederli görünüyorsun, Kasım Çelebi?”

Kasım Bey bir köşeye oturdu. Gözlerini yere indirdi. Ağlar gibi bir sesle cevap verdi: “Derdim çok büyük, Hüsrev Bey! Yaralıyım...”

Hüsrev Bey gözlerini açarak yerinden hopladı:

“Ne dedin, oğul... Yaralı mısın?”

“Evet. Yaralıyım... Hem de yaram o kadar derin ki...”

“Tuhaf şey! Hiç de yaralı bir insan gibi konuşmuyorsun! Yaran, nerede?”

Kasım başını kaldırdı ve eliyle göğsünü gösterdi: “Yüreğimde.”

Hüsrev Bey hâlâ bir şey anlayamamıştı. Derhal Kasım'ın yanına yaklaştı:

“Kim vurdu seni, oğul? Yaranı sardırдың mı?”

Kasım gülümsedi. Delikanlının yüzündeki tebessümü gören kuşçubaşı geniş bir nefes aldı.

“Yaran hafif olmalı. Söyle bakayım, kim açtı bu yarayı sana?”

Kasım bir kelime ile cevap verdi: “Nilüfer...”

Kuşçubaşı birdenbire şaşaladı:

“Nilüfer mi dedin? Küçükten beri elimizde büyüyen o saf ve temiz yürekli kız... Öyle mi?”

Kasım Bey içini çekti:

“Evet. O saf ve temiz yürekli kız. Aylardan beri beni oynatan, bir paçavra parçası gibi yerden yere vuran Nilüfer.”

Hüsrev Bey başını sallayarak Kasım'ın yanına oturdu:

“Şimdi her şeyi anladım. Demek, kalbini yaralayan odur, öyle mi?”

“Evet. Onu seviyorum... Ona malik olmak, onu kollarımın arasında görmek istiyorum.”